

Bruxelles, 7.9.2022.
COM(2022) 442 final

2022/0263 (NLE)

Prijedlog

PREPORUKE VIJEĆA

o reviziji ciljeva iz Barcelone o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

Predsjednica Von der Leyen u svojem je govoru o stanju Unije 2021. najavila europsku strategiju za skrb kako bi se muškarcima i ženama omogućio pristup najboljoj skrbi u različitim razdobljima života i ostvarivanje najbolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života. Inicijativa se sastoji od Komunikacije Komisije o europskoj strategiji za skrb¹ popraćene dvama prijedlozima preporuke Vijeća, od kojih se jedan odnosi na reviziju ciljeva iz Barcelone o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, a drugi na dugotrajnu skrb².

Dostupnost usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ključni je pokretač sudjelovanja žena na tržištu rada. Povezanost između sudjelovanja majki na tržištu rada i stopa upisa u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja posebno je jaka u slučaju majki čije je najmlađe dijete mlađe od tri godine. Imajući to na umu, Europsko vijeće³ utvrdilo je 2002. ciljeve iz Barcelone o skrbi za djecu kako bi se povećalo sudjelovanje žena na tržištu rada zahvaljujući boljem pristupu uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Europsko vijeće postavilo je dva cilja: stopu sudjelovanja od 90 % djece u dobi od tri godine do dobi za početak obveznog obrazovanja i stopu sudjelovanja od 33 % djece mlađe od tri godine⁴. Iako su ciljevi iz Barcelone u prosjeku postignuti na razini EU-a, neke države članice za njima znatno zaostaju, a razlike i dalje postoje, posebno za djecu iz kućanstava s nižim dohotkom.

Cilj je ove Preporuke potaknuti države članice da povećaju sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kako bi se olakšalo sudjelovanje žena na tržištu rada i poboljšao društveni i kognitivni razvoj djece, posebno djece u ranjivom ili nepovoljnom položaju. Komisija predlaže reviziju ciljeva iz Barcelone kako bi se dao nov poticaj daljnjoj uzlaznoj konvergenciji među državama članicama u pogledu sudjelovanja djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju⁵ i na taj način pridonijelo povećanju sudjelovanja žena na tržištu rada i smanjenju rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti⁶. Nadalje, uzima u obzir dodatne dimenzije koje su bitne za postizanje ciljeva iz Barcelone, ponajprije cjenovnu pristupačnost, dostupnost i kvalitetu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kako bi se odgovorilo na potrebe roditelja i djece i na taj način utjecalo na stvarno korištenje takvim uslugama. Poziva države članice i da uzmu u obzir vremenski intenzitet sudjelovanja djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, koji bi trebao biti dovoljan da bi roditelji mogli obavljati plaćeni posao, te udio djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti koja sudjeluju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

¹ COM(2022) 440.

² COM(2022) 441.

³ Europsko vijeće u Barceloni od 15. i 16. ožujka 2002. (2002.), SN 100/1/02 REV 1.

⁴ Izvješće Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Izvješće o ciljevima iz Barcelone (2013.), [Ciljevi iz Barcelone \(europa.eu\)](#).

⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.“, COM(2020) 152 final.

⁶ Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti znači razlika između stopa zaposlenosti muškaraca i žena izražena u postotnim bodovima.

Od 2002. zaposlenost žena u stalnom je porastu te je dosegla 67,7 % u 2021. u odnosu na 60,7 % u 2010.⁷ iako je pala 2020. (66,1 %) zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19. Uz taj trend porasta javlja se obrazac sve većih obrazovnih postignuća među ženama, pri čemu više žena završava visoko obrazovanje i stječe diplome više razine⁸.

Unatoč tim poboljšanjima rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti i dalje je znatna te je 2021. iznosila čak 10,8 postotnih bodova⁹. Eurofound je procijenio da je gubitak zbog rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti 2018. iznosio 320 milijardi EUR. Većina tog iznosa sastoji se od prihoda i socijalnih doprinosa koje je gospodarstvo izgubilo zbog toga što žene nisu zaposlene¹⁰. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti usko je povezana s obvezama skrbi. Žene su i dalje primarni pružatelji skrbi za djecu i odrasle kojima je potrebna skrb i snose glavnu odgovornost za kućanske poslove. Ta neravnoteža ograničava njihovu mogućnost obavljanja plaćenog rada i odvajanja vremena za njega.

U anketi o radnoj snazi u zemljama EU-27 provedenoj 2021., 27,9 % žena u dobi od 25 do 49 godina izvan tržišta rada navelo je da je glavni razlog zašto ne traže zaposlenje to što se brinu o djeci ili odraslim osobama kojima je potrebna skrb, u odnosu na samo 8,0 % muškaraca¹¹. Prije pandemije, 2019., te su brojke iznosile 32,6 % odnosno 7,6 %¹². Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) navodi da zbog obveza pružanja skrbi 7,7 milijuna žena u Europi ne sudjeluje na tržištu rada, a mnoge su prisiljene na rad u nepunom radnom vremenu: 29 % žena koje rade na nepuno radno vrijeme za to je kao glavni razlog navelo obvezu pružanja skrbi, dok je isto navelo samo 6 % muškaraca¹³.

Rodno uvjetovana razlika u skrbi, točnije razlika između vremena koje neplaćenom pružanju skrbi posvećuju žene i muškarci, povezana je s rodnim stereotipima u zanimanjima i ulogama žena i muškaraca te ih dodatno pojačava. Od žena se i dalje uvelike očekuje da pružaju neplaćenu skrb u većoj mjeri nego muškarci, čak i u obiteljima s dva primatelja dohotka. Prije krize uzrokovane bolešću COVID-19 zaposlene žene u EU-u s djecom mlađom od sedam godina, koje žive u paru, u neplaćenom radu provodile su u prosjeku 39 sati tjedno, a zaposleni muškarci u istoj situaciji 19 sati tjedno¹⁴. Rodno uvjetovana razlika u skrbi bila je veća za žene s nesigurnim radnim mjestom.

⁷ Eurostat, *Employment and activity by sex and age – annual data* (Zaposlenost i aktivnost prema spolu i dobi – godišnje izvješće), dostupno na poveznici: [Employment and activity by sex and age – annual data \[LFSI_EMP_A\]](#).

⁸ Izvješće Europske komisije, *Report on gender equality in the EU* (Izvješće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u) (2021.), [annual_report_ge_2021_en \(europa.eu\)](#).

⁹ [Statistički podaci | Eurostat \(europa.eu\)](#)

¹⁰ Eurofound, *Women and labour market equality: Has COVID-19 rolled back recent gains?* (Žene i jednakost na tržištu rada: je li COVID-19 poništio nedavna postignuća?) (2020.), Ured za publikacije Europske unije, Luksemburg.

¹¹ Tablica baze podataka Eurostata LFSA_IGAR, *Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons* (Skrb za odrasle osobe s invaliditetom ili djecu i drugi obiteljski ili osobni razlozi), postotak stanovništva izvan radne snage koji želi raditi, dobna skupina od 15 do 64 godine.

¹² EIGE, istraživačko izvješće o rodnoj ravnopravnosti i socioekonomskom učinku bolesti COVID-19 (2021.), str. 15., [Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic \(Rodna ravnopravnost i socioekonomski učinak pandemije bolesti COVID-19\) | Europski institut za ravnopravnost spolova \(europa.eu\)](#).

¹³ EIGE, *Gender inequalities in care and consequences for the labour market* (Rodna neravnopravnost u skrbi i posljedice za tržište rada) (2020.), [Gender inequalities in care and consequences for the labour market | Europski institut za ravnopravnost spolova \(europa.eu\)](#).

¹⁴ Eurofound, „Šesto Europsko istraživanje o radnim uvjetima: pregledno izvješće” (2019.), Šesto Europsko istraživanje o radnim uvjetima – pregledno izvješće | Eurofound (europa.eu).

Zbog zatvaranja i ograničenja usluga skrbi tijekom pandemije od žena se još više tražilo da pružaju skrb. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 pogoršala je rodnu neravnopravnost u području neplaćene skrbi¹⁵, ojačala tradicionalne rodne uloge i poništila dosad postignuti skroman napredak u području rodne ravnopravnosti¹⁶. Prema internetskoj anketi Eurofounda o životu, radu i bolesti COVID-19¹⁷ žene s djecom do 12 godina tijekom pandemije provodile su u prosjeku 62 sata tjedno skrbeći o djeci, u odnosu na 36 sati za muškarce u istoj situaciji, i 23 sata baveći se kućanskim poslovima, u odnosu na 15 sati za muškarce. Gotovo trećina tih žena (29 %) izjavila je da im je bilo teško usredotočiti se na posao zbog obveza skrbi, u odnosu na 11 % muškaraca.

U europskom stupu socijalnih prava navodi se da se jednako postupanje i jednake mogućnosti žena i muškaraca moraju osigurati i poticati u svim područjima, uključujući sudjelovanje na tržištu rada, uvjete zaposlenja i napredovanje u karijeri. U njemu se priznaju i pravo djece na cjenovno pristupačan i kvalitetan rani i predškolski odgoj i obrazovanje, prava djece na zaštitu od siromaštva i pravo djece u nepovoljnom položaju na posebne mjere za povećanje jednakih mogućnosti.

U akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava postavljen je glavni cilj povećanja ukupne stope zaposlenosti na najmanje 78 % stanovništva (u dobi od 20 do 64 godine) do 2030., a to su pozdravili čelnici EU-a na sastanku na vrhu u Portu u svibnju 2021. i Europsko vijeće u lipnju 2021. Kako bi Europa postigla taj opći cilj, mora nastojati barem prepoloviti rodno uvjetovanu razliku u zaposlenosti u odnosu na 2019. i povećati pružanje usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, čime će pridonijeti boljem usklađivanju poslovnog i privatnog života i poduprijeti veće sudjelovanje žena na tržištu rada.

Direktivom o ravnoteži između poslovnog i privatnog života¹⁸ iz 2019. utvrđeni su minimalni standardi za obiteljski dopust te su uvedeni i. pravo na plaćeni očinski dopust i dopust za pružatelje skrbi i jačanje prava na neprenosivi i plaćeni roditeljski dopust te ii. pravo na traženje fleksibilnog radnog vremena za radnike s obvezama skrbi kako bi se potaknula ravnopravna podjela skrbi između žena i muškaraca. Pružanje usluga kvalitetnog, dostupnog i cjenovno pristupačnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja zajedno s fleksibilnim radnim vremenom omogućuje ravnotežu između poslovnog i privatnog života i ključno je kako bi roditelji, posebno majke, mogli sudjelovati na tržištu rada.

Potporna javnog sektora sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja društveno je ulaganje koje donosi višestruki povrat za pojedince, društvo i gospodarstvo u cjelini. Njome se promiče sudjelovanje žena na tržištu rada, potiče se zapošljavanje žena na puno radno vrijeme, poboljšava se razvoj djece, jača se društvena uključenost i pravednost te se pomaže

¹⁵ Europska komisija, Zajednički istraživački centar, *Division of Childcare and Housework among Men and Women during COVID-19 lockdowns* (Podjela skrbi za djecu i kućanskih poslova među muškarcima i ženama tijekom ograničenja kretanja zbog pandemije bolesti COVID-19) (2022.), JRC128157, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128157>

¹⁶ EIGE, istraživačko izvješće o rodnoj ravnopravnosti i socioekonomskom učinku bolesti COVID-19 (2021.), str. 36., [Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic \(Rodna ravnopravnost i socioekonomski učinak pandemije bolesti COVID-19\) | Europski institut za ravnopravnost spolova \(europa.eu\)](#).

¹⁷ Izvješće Eurofounda o životu, poslu i bolesti COVID-19 (2020.), Život, posao i COVID-19 | Eurofound (europa.eu).

¹⁸ Direktiva (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2010/18/EU, SL L 188, 12.7.2019., str. 79.

prekinuti međugeneracijski krug siromaštva. U okolnostima manjka radne snage i trajnih razlika u zapošljavanju povećanje sudjelovanja žena na tržištu rada, među ostalim olakšavanjem pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, važna je prilika za uključiv i održiv rast¹⁹. Ulaganje u rani i predškolski odgoj i obrazovanje ima i znatan potencijal za otvaranje radnih mjesta. Nedavno istraživanje Međunarodne organizacije rada (ILO) pokazuje da bi ulaganje 1,1 % BDP-a u rani i predškolski odgoj i obrazovanje i 1,8 % BDP-a u dugotrajnu skrb svake godine stvorilo dodatnih 26,7 milijuna radnih mjesta u Europi do 2035.²⁰

Iz takvog ulaganja mogu proizići dodatni prihodi od poreza i doprinosa za socijalno osiguranje. Općenito, porasli bi prihodi od poreza i doprinosa za socijalno osiguranje na temelju većih primanja i zaposlenosti, čime bi se smanjila ukupna potrebna sredstva za mjere politike skrbi s 3 % BDP-a (prije oporezivanja) na 2 % neto BDP-a (nakon oporezivanja)²¹. ILO procjenjuje da je stopa po kojoj države članice mogu nadoknaditi ulaganja u sektor skrbi u prosjeku oko 55 %, a prvenstveno ovisi o potrebnom iznosu ulaganja, potražnji za radnom snagom u predmetnoj državi članici i razini oporezivanja. Države članice mogu poboljšati fiskalnu održivost ulaganja u rani i predškolski odgoj i obrazovanje procjenom učinka na javne financije i osiguranjem troškovne učinkovitosti, među ostalim učinkovitim oblikovanjem mehanizama financiranja koji su u skladu s općom održivošću javnih financija.

Osim ulaganja u rani i predškolski odgoj i obrazovanje mnoge države članice uvele su zakonsko pravo na mjesto u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dok su druge pohađanje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja učinile obveznim, osobito u posljednjoj godini prije osnovne škole. Utvrđivanjem tog zakonskog prava tijela javne vlasti moraju zajamčiti mjesto za svako dijete čiji roditelji to zatraže (u dobnoj skupini obuhvaćenoj zakonskim pravom), dok u zemljama u kojima su rani i predškolski odgoj i obrazovanje obvezni javna tijela moraju osigurati dovoljan broj predškolskih mjesta za svu djecu u dobnoj skupini obuhvaćenoj zakonskom obvezom. U većini država članica takvo zakonsko pravo već postoji, ali se početna dob za ostvarenje prava znatno razlikuje. U Europi postoje velike razlike u dobi u kojoj djeca imaju zajamčeno mjesto u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Samo sedam država članica EU-a²² uvelo je zakonsko pravo na mjesto u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu od rane dobi (6–18 mjeseci). To se pravo često može iskoristiti odmah nakon završetka dopusta radi skrbi za djecu jer u idealnom slučaju između završetka odgovarajuće plaćenog obiteljskog dopusta i početka ostvarivanja zakonskog prava na mjesto u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ne bi trebalo biti vremenskog razmaka. U 13 država članica zakonsko pravo postoji za djecu u dobi od tri ili više godina²³, a neke su se države članice obvezale uvesti ga u kontekstu svojih nacionalnih planova za oporavak i otpornost²⁴.

¹⁹ Europska komisija, kratki pregled europskog gospodarstva, *The Macro-Economic Benefits of Gender Equality* (Makroekonomske koristi rodne ravnopravnosti), ožujak 2022.; vidjeti i Prijedlog zajedničkog izvješća Komisije i Vijeća o zapošljavanju, 24.11.2021., COM(2021) 743 final.

²⁰ ILO, *Care at work: Investing in care leave and services for a more gender equal world of work* (Skrb na radnom mjestu: ulaganje u dopust za skrb i usluge skrbi za rodno ravnopravniji svijet rada), 7. ožujka 2022.

²¹ Međunarodna organizacija rada (ILO), 2022.: *ILO Care Policy Investment Simulator* (Simulator ulaganja u politiku skrbi ILO-a), Ženeva, u pripremi.

²² Danska, Njemačka, Estonija, Latvija, Slovenija, Finska i Švedska.

²³ Uz prethodno navedene Belgija, Češka, Francuska, Luksemburg, Poljska, Španjolska; Europska komisija, *Eurydice Policy Brief Early Childhood Education and Care* (Kratak pregled politike ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na mreži Eurydice), 2019., str. 6.; detaljan pregled sustava država

Dokazano je da pružanje kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ima ključnu ulogu u poboljšanju kognitivnog, društvenog i obrazovnog razvoja djece od najranije dobi²⁵. Zahvaljujući takvim poboljšanjima djeca često ostvaruju bolje ishode učenja i kasnije u životu imaju bolje prilike za zapošljavanje²⁶. Sudjelovanje u kvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju korisno je za svu djecu, a osobito za djecu u nepovoljnom položaju. To je ključno sredstvo za borbu protiv nejednakosti, popravljajući mogućeg društvenog nepovoljnog položaja djece²⁷ i promicanje jednakih mogućnosti. Ti se aspekti posebno spominju u Preporuci Vijeća o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iz 2019.²⁸ te u europskom jamstvu za djecu²⁹. Koristi pritom ne ostvaruju samo uključena djeca. Na individualnoj razini sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju povezano je s višim obrazovnim postignućima, većim primanjima, boljom društvenom integracijom i boljim zdravljem. Postoje i mnoge koristi na društvenoj razini, od smanjenja potrošnje u području socijalne skrbi i niže stope kriminala do većih poreznih prihoda i bolje socijalne kohezije³⁰.

Konačno, ovaj Prijedlog preporuke bavi se radnim uvjetima u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Radnici u tom sektoru, od kojih velik broj čine žene, često se suočavaju s teškim radnim uvjetima i ograničenim mogućnostima napredovanja. Za poboljšanje radnih uvjeta potrebni su bolji socijalni dijalog, primjerena plaća te mogućnosti usavršavanja i prekvalifikacije. Promicanje poštenih radnih uvjeta osoblja u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja trebalo bi pridonijeti privlačenju i zadržavanju radnika – i muškaraca i žena – u tom sektoru, a može jednako tako pridonijeti rješavanju problema rodne segregacije u sektoru i nedostatka osoblja do kojeg dolazi u mnogim zemljama³¹. To je važan aspekt i u osiguravanju kvalitete skrbi. EU podupire ulaganja i reforme država članica u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja različitim instrumentima financiranja, među kojima se posebno ističu Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond plus i Mehanizam za oporavak i otpornost. Ta je potpora osobito važna za uklanjanje teritorijalnih nejednakosti među državama članicama i unutar njih. EU pruža i izravnu tehničku potporu za reforme u okviru Instrumenta za tehničku potporu. Komisija će nastaviti pratiti provedbu politika ranog i

članica u dokumentu *Structural Indicators for Monitoring Education and Training systems in Europe* (Strukturalni pokazatelji za praćenje sustava obrazovanja i osposobljavanja u Europi) Europske komisije, popratno izvješće za Eurydice, 2021., str. 12.

²⁴ Na primjer Slovačka, radni dokument službi Komisije, Analiza plana za oporavak i otpornost Slovačke, SWD(2021) 161 final od 21.6.2021.

²⁵ Zaključci Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja, Strateški okvir za europsku suradnju u obrazovanju i osposobljavanju 2020. (2020.), SL 2009/C 119/02.

²⁶ Europska komisija, Godišnje izvješće o zapošljavanju i društvenom razvoju u Europi: *Young Europeans: employments and social challenges ahead* (Mladi Europljani: zapošljavanje i socijalni izazovi koji su pred nama), poglavlje 5., lipanj 2022.

²⁷ Preporuka Europske komisije od 20. veljače 2013. Ulaganje u djecu: prekidanje kruga prikraćenosti (2013/112/EU), 2.3.2013., str. 5.–16.

²⁸ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2019. o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, SL C 189, 5.6.2019., str. 4.–14.

²⁹ Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu, SL L 223, 22.6.2021., str. 14.–23.

³⁰ Europska komisija, *Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them* (Koristi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i uvjeti za njihovo ostvarivanje), Ured za publikacije, 2018.

³¹ Međunarodna organizacija rada, *Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel* (Sastanak stručnjaka o smjernicama politike za promicanje dostojanstvenog rada za osoblje u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja), dostupno na: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang--en/index.htm

predškolskog odgoja i obrazovanja te ocjenjivati napredak u ostvarenju ciljeva iz Barcelone u europskom semestru.

- **Dosljednost s postojećim odredbama politike u tom području**

Revizija ciljeva iz Barcelone u pogledu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja najavljena je u Strategiji za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.³² To je jedna od inicijativa predstavljenih u Strategiji u cilju promicanja ekonomskog osnaživanja žena i ravnopravne podjele obveza skrbi između žena i muškaraca. Revizija je najavljena i u Strategiji EU-a o pravima djeteta³³, kao i u Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava³⁴, u okviru nastojanja da se do 2030. postigne glavni cilj ukupne stope zaposlenosti od 78 % i komplementarni cilj da se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti barem prepolovi u odnosu na 2019.

U svojoj Komunikaciji „Inicijativa za potporu ravnoteži između poslovnog i privatnog života zaposlenih roditelja i skrbnika”³⁵ Komisija je, među ostalim, naglasila važnost mjera potpore za države članice kako bi se poboljšao pristup cjenovno pristupačnom kvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kao načinu za postizanje bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života za radnike s obvezama skrbi.

Direktivom o ravnoteži između poslovnog i privatnog života nastoji se potaknuti bolja podjela obveza skrbi između žena i muškaraca jačanjem zakonskih prava na obiteljski dopust i davanjem prava na traženje fleksibilnog radnog vremena. To posebno uključuje dva mjeseca neprenosivog i primjereno plaćenog roditeljskog dopusta za svakog roditelja. Odobravanjem neprenosivih prava na obiteljski dopust Direktivom o ravnoteži između poslovnog i privatnog života nastoji se potaknuti očeve da iskoriste svoja prava, čime se olakšava povratak majki na tržište rada.

Cilj je Preporuke o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja iz 2019. („Preporuka o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju”) poduprijeti države članice u nastojanjima da poboljšaju pristup sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te njihovu kvalitetu. Preporuka o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju uključuje okvir za kvalitetu kojim se državama članicama daju smjernice za poboljšanje pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te njihove kvalitete. U Preporuci se uspostavlja zajedničko shvaćanje kvalitete u okviru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ovaj se Prijedlog nadovezuje na Preporuku o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te okvir za kvalitetu obraćanjem posebne pozornosti na elemente koji su osobito važni za olakšavanje sudjelovanja žena na tržištu rada i jačanje povjerenja roditelja u rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kao što su omjer osoblja i djece, kvalifikacije osoblja i kontinuirano stručno osposobljavanje te upravljanje sustavom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

³² Komunikacija Europske komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.”, COM(2020) 152 final.

³³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Strategija EU-a o pravima djeteta”, COM(2021) 142 final, 24.3.2021., str. 1.–23.

³⁴ Europska komisija, „Stvaranje Unije ravnopravnosti: Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava”, doneseno 4. ožujka 2021., COM(2021) 102 final.

³⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Inicijativa za potporu ravnoteži između poslovnog i privatnog života zaposlenih roditelja i skrbnika”, COM(2017) 252 final, 26.4.2017., str. 1.–16.

Prema Komunikaciji iz 2020. o uspostavi europskog prostora obrazovanja do 2025.³⁶ uključenost i rodna ravnopravnost čine jednu od šest dimenzija koje treba konsolidirati. Na temelju te komunikacije Vijeće je 19. veljače 2021. donijelo Rezoluciju o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.)³⁷, koja uključuje cilj na razini EU-a prema kojem bi najmanje 96 % djece u dobi od tri godine do uključivanja u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje trebalo sudjelovati u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U Rezoluciji se ističe i važnost poboljšanja kvalitete, pravednosti, uključenosti i uspjeha za sve u obrazovanju i osposobljavanju. Kako bi se osigurala dosljednost, u ovom se Prijedlogu cilj EGP-a upotrebljava kao revidirani cilj iz Barcelone za dobnu skupinu od tri godine do dobi za uključivanje u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje.

Strategija EU-a o pravima djeteta³⁸, koju je Komisija donijela u ožujku 2021., objedinjuje sve postojeće i buduće inicijative i mjere u području prava djece – uključujući reviziju ciljeva iz Barcelone – u jedan usklađen okvir politike. Cilj je strategije izgraditi najbolji mogući život za djecu u Europskoj uniji i cijelom svijetu jačanjem sudjelovanja djece u društvu i ostvarivanjem njihovih prava u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta. Strategija je, među ostalim, usmjerena na socioekonomsku uključenost, zdravlje i obrazovanje djece te se u njoj rani i predškolski odgoj i obrazovanje razmatraju u okviru razvoja uključivog i kvalitetnog obrazovanja za svu djecu. Vijeće Europske unije u svojim je Zaključcima od 9. lipnja 2022. o Strategiji EU-a o pravima djeteta istaknulo da sva djeca imaju pravo na nediskriminirajući pristup ključnim uslugama koje su važne za njihov razvoj i dobrobit, kao što su rano obrazovanje i skrb, zdravlje, prehrana i stanovanje³⁹.

Preporukom Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu, koja je donesena 14. lipnja 2021., nastoji se spriječiti i suzbiti društvenu isključenost i poduprijeti nastojanja država članica da zajamče pristup kvalitetnim ključnim uslugama za djecu kojoj je potrebna pomoć, uključujući besplatan i učinkovit pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u EU-u 2019. sudjelovalo je oko 27 % djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti u dobi do dvije godine. Iako je to povećanje od oko 11 postotnih bodova u odnosu na 2010., znatno je niže od stope sudjelovanja ukupne populacije djece (35 %)⁴⁰.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Prijedlog je komplementaran i usklađen s nizom drugih inicijativa EU-a.

U potpunosti je u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom EU-a za razdoblje 2021.–2027., kojim se utvrđuju mogućnosti financiranja EU-a u okviru instrumenata kao što su

³⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o uspostavi europskog prostora obrazovanja do 2025., COM(2020) 625 final, 30.9.2020., str. 1.–29.

³⁷ Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.), SL C 66, 26.2.2021., str. 1.–21.

³⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Strategija EU-a o pravima djeteta”, COM(2021) 142 final, 24.3.2021., str. 1.–23.

³⁹ Vijeće Europske unije, Zaključci o strategiji EU-a o pravima djeteta, 10024/22, 9. lipnja 2022., vidjeti: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10024-2022-INIT/hr/pdf>

⁴⁰ Europska komisija, Godišnje izvješće o zapošljavanju i društvenom razvoju u Europi: *Young Europeans: employments and social challenges ahead* (Mladi Europljani: zapošljavanje i socijalni izazovi koji su pred nama), poglavlje 5., ISSN 2315-2540, lipanj 2022.

Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond plus, uključujući njegovu komponentu za zapošljavanje i socijalne inovacije, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Fond za pravednu tranziciju te programi Obzor Europa i Digitalna Europa, koji svi imaju važnu ulogu u podupiranju ulaganja država članica u dostupnu, cjenovno pristupačnu i kvalitetnu infrastrukturu te usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Iz Instrumenta za tehničku potporu mogu se podupirati i reforme i ulaganja. Osim toga, Prijedlog je potpuno usklađen s Uredbom o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost s obzirom na prihvatljive reforme i ulaganja kako bi se ublažili gospodarski i društveni učinci pandemije koronavirusa te kako bi europska gospodarstva i društva postala održivija, otpornija i bolje pripremljena za izazove i prilike koje nude zelena i digitalna tranzicija u kontekstu cilja Mehanizma.

Prijedlog je u skladu i sa strategijama i akcijskim planovima Komisije za postizanje Unije ravnopravnosti. Akcijski plan EU-a za antirasizam za razdoblje 2020.–2025.⁴¹ usmjeren je na borbu protiv rasizma politikama i programima financiranja u području zapošljavanja, stanovanja te pristupa zdravstvenoj skrbi i obrazovanju. Među ostalim, cilj mu je osigurati jednak pristup obrazovanju djeci manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Njime se promiče i osposobljavanje učitelja za rad sa svom djecom. Akcijskim planom predviđeno je izvješće Komisije objavljeno 2021. o primjeni Direktive EU-a o rasnoj jednakosti, kojom se zabranjuje diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, uključujući diskriminaciju romske djece, u različitim područjima kao što su obrazovanje i socijalna zaštita⁴².

U Strateškom okviru EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma⁴³, zajedno s Preporukom Vijeća o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma donesenom 12. ožujka 2021.⁴⁴, države članice pozivaju se da se bore protiv višestruke i strukturne diskriminacije Roma, posebno romske djece, te da poduzmu snažnije mjere za potporu romskoj djeci i njihovim obiteljima u međusobno povezanim područjima zapošljavanja, socijalnih usluga, kvalitetnog uključivog redovnog obrazovanja te ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, zdravstva, stanovanja i pristupa osnovnim uslugama, prehrane i pristupa slobodnim aktivnostima. Okvirom se postavlja cilj da se raskorak u sudjelovanju romske djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju do 2030. barem prepolovi.

Akcijski plan Komisije za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027.⁴⁵ usmjeren je na čimbenike ključne za uspješnu integraciju i uključivanje migranata i građana EU-a migrantskog podrijetla, uključujući djecu, na različitim razinama, kao što su obrazovanje i osposobljavanje, zapošljavanje i vještine te zdravstvo i stanovanje.

⁴¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Unija ravnopravnosti: Akcijski plan EU-a za antirasizam za razdoblje 2020.–2050.”, COM(2020) 565 final, 18.9.2020., str. 1.–26.

⁴² Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o primjeni Direktive Vijeća 2000/43/EZ o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo („Direktive o rasnoj jednakosti”) i Direktive Vijeća 2000/78/EZ o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja („Direktive o jednakosti pri zapošljavanju”), COM(2021) 139 final, 19.3.2021., str. 1.–26.

⁴³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću „Unija jednakosti: strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma”, COM(2020) 620 final, 7.10.2020., str. 1.–17.

⁴⁴ Preporuka Vijeća od 12. ožujka 2021. o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma, SL 2021C 93/01, 19.3.2021., str. 1.–14.

⁴⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Akcijski plan za integraciju i uključivanje za razdoblje 2021.–2027., COM(2020) 758 final, 24.11.2020., str. 1.–25.

Konačno, Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.⁴⁶ usmjerena je na poboljšanje života osoba s invaliditetom u EU-u i šire te promicanje njihova punog i ravnopravnog sudjelovanja u svim područjima života. Strategija se odnosi na ravnopravno sudjelovanje na svim razinama i u svim oblicima obrazovanja, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje, te na promicanje neovisnog života i usluga u zajednici. To je u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom, čije su stranke EU i sve države članice i kojom se od stranaka zahtijeva da poduzmu sve potrebne mjere kako bi djeci s invaliditetom osigurale puno uživanje svih ljudskih prava i temeljnih sloboda ravnopravno s drugom djecom. U skladu sa Strategijom ovom se Preporukom u potpunosti uvažavaju potrebe djece i roditelja s invaliditetom, posebice u odredbama o pristupačnosti.

Prijedlogom se odgovara i na preporuku Konferencije o budućnosti Europe o demografskoj tranziciji (prijedlog br. 15) i o suzbijanju diskriminacije te jednakosti i kvaliteti života (prijedlog br. 29). U prijedlogu br. 15 poziva se na „osiguravanje kvalitetne, cjenovno pristupačne i dostupne skrbi za djecu u cijelom EU-u tako da majke i očevi mogu s pouzdanjem uskladiti svoj poslovni i obiteljski život” i „jamčenje pristupa djeci kojoj je potrebna pomoć uslugama kao što su obrazovanje i skrb”. U prijedlogu br. 29 poziva se na „omogućavanje i olakšavanje pristupa cjenovno pristupačnim vrtićima [...] i besplatnoj skrbi za djecu za one kojima je potrebna”⁴⁷.

Konačno, ovom Preporukom pridonosi se postizanju ciljeva održivog razvoja donesenih 2015. u okviru Programa održivog razvoja do 2030. Ujedinjenih naroda u kojem se posebna pozornost posvećuje važnosti rodne ravnopravnosti (cilj održivog razvoja br. 5.4 i cilj održivog razvoja br. 8.5) te važnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (cilj održivog razvoja br. 4.2), čime se ističe potreba za djelovanjem u tim područjima.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Prijedlog se temelji na članku 292. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) na temelju kojeg Vijeće donosi preporuke na prijedlog Komisije, a koji se tumači zajedno s člankom 153. stavkom 1. točkom (i) UFEU-a.

Na temelju članka 153. stavka 1. točke (i) UFEU-a EU podupire i dopunjuje aktivnosti država članica u području ravnopravnosti žena i muškaraca s obzirom na prilike na tržištu rada radi postizanja ciljeva iz članka 151. UFEU-a. Na temelju članka 151. UFEU-a ciljevi EU-a i država članica uključuju promicanje poboljšanih životnih i radnih uvjeta, odgovarajuću socijalnu zaštitu i razvoj ljudskih potencijala u smislu trajne visoke stope zaposlenosti te borbe protiv isključenosti. Osiguravanjem jednakih mogućnosti za svu djecu koja žive u EU-u pridonosi se postizanju tih ciljeva.

Prijedlog će pridonijeti ciljevima Ugovora o Europskoj uniji (UEU), posebno borbi protiv društvene isključenosti i diskriminacije, promicanju ravnopravnosti žena i muškaraca te zaštiti prava djeteta (članak 3. UEU-a).

⁴⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.”, COM(2021) 101 final, 3.3.2021., str. 1.–29.

⁴⁷ Europska komisija, Konferencija o budućnosti Europe, Izvješće o konačnom ishodu, svibanj 2022.

Prijedlog će pridonijeti i provedbi Povelje EU-a o temeljnim pravima, posebno njezina članka 14., kojim se priznaje pravo svih na obrazovanje, članka 23., kojim se priznaje ravnopravnost žena i muškaraca, članka 24., kojim se priznaje da djeca imaju pravo na zaštitu i skrb potrebnu za njihovu dobrobit, i članka 33., kojim se propisuje da obitelj mora uživati pravnu, gospodarsku i socijalnu zaštitu.

Ovaj Prijedlog ne premašuje regulatorne ovlasti EU-a niti se njime nameću obvezujuće obveze državama članicama. Države članice odlučit će u skladu sa svojim nacionalnim okolnostima kako najbolje mogu iskoristiti Preporuku Vijeća.

- **Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)**

Iako su politike koje se bave ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem te sudjelovanjem žena na tržištu rada u nadležnosti država članica, EU ima nadležnost za davanje potpore djelovanju država članica i njegovo dopunjavanje.

Prijedlogom se osigurava dodana vrijednost djelovanja na razini EU-a. Ispunjava se politička obveza ostvarivanja napretka u postizanju jednakih mogućnosti za žene i muškarce, a posebno u sudjelovanju žena na tržištu rada, te promicanja prava, jednakih mogućnosti i dobrobiti sve djece.

- **Proporcionalnost**

Prijedlogom se nadopunjuju nastojanja država članica u području uklanjanja neravnopravnosti žena i muškaraca i sudjelovanja žena na tržištu rada, kao i promicanja prava, jednakih mogućnosti i dobrobiti sve djece. Pritom se poštuju prakse država članica i raznolikost nacionalnih sustava. U njemu se prepoznaje da bi razne nacionalne, regionalne ili lokalne okolnosti mogle dovesti do razlika u načinu provedbe Preporuke. Time će se državama članicama omogućiti da Preporuku iskoriste u skladu sa svojom konkretnom situacijom.

Razmatranja proporcionalnosti imala su ključnu ulogu i u odabiru instrumenta.

- **Odabir instrumenta**

Instrument je prijedlog preporuke Vijeća kojim se poštuju načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Nadovezuje se na postojeće zakonodavstvo i politiku Europske unije te je u skladu s vrstama instrumenata dostupnima za djelovanje Europske unije u području socijalne politike. Kao pravni instrument prijedlog znači obvezu država članica da primjenjuju ciljeve i mjere iz ove Preporuke te je čvrst temelj za suradnju na europskoj razini u tom području, uz potpuno poštovanje nadležnosti država članica.

3. REZULTATI *EX POST* EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENA UČINKA

- **Savjetovanja s dionicima**

Komisija se o ovoj inicijativi opsežno savjetovala sa širokim rasponom dionika. Sve aktivnosti sažete su u sažetom izvješću, objavljenom zajedno s ovim Prijedlogom preporuke⁴⁸. Savjetodavnim aktivnostima dobio se detaljniji uvid, bez znatnih odstupanja od općeg cilja i okvira inicijative. One su uzete u obzir u okviru priprema i poslužile su za dopunu prijedloga dodatnim gledištima. Postupak savjetovanja temeljio se na nekoliko nedavnih javnih

⁴⁸ Radni dokument službi Komisije: sažetak aktivnosti savjetovanja, SWD(2022) 440.

savjetovanja, točnije onih za Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava⁴⁹, Zelenu knjigu o starenju⁵⁰ i Strategiju za rodnu ravnopravnost⁵¹. U okviru savjetovanja istaknuta je važnost kvalitetnog, dostupnog i cjenovno pristupačnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, posebno u nedovoljno zastupljenim skupinama, za poticanje ravnopravne podjele aktivnosti skrbi između roditelja.

Poziv na očitovanje bio je objavljen na [portalu Iznesite svoje mišljenje](#) od 1. do 29. ožujka 2022. Zaprimita su ukupno 123 doprinosa, od kojih su većinu (52 %) dostavile nevladine organizacije, a ostale su dostavila tijela javne vlasti, poslovna udruženja, građani EU-a, sindikati i istraživačke institucije. Primjedbe su bile usmjerene na pristup, dostupnost, cjenovnu pristupačnost i kvalitetu usluga skrbi, pružatelje skrbi, socioekonomske i teritorijalne nejednakosti te rodnu dimenziju.

Niz dionika već je pozvao na strateški i sveobuhvatan pristup ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Europski parlament opetovano je pozivao na cjelovit pristup skrbi i podržavao je reviziju ciljeva iz Barcelone s posebnim naglaskom na potrebi da se obuhvate djeca s invaliditetom⁵². U svojem nedavnom izvješću o europskoj strategiji za skrb donesenom na plenarnoj sjednici 5. srpnja 2022. Europski parlament pozdravio je nadolazeću reviziju ciljeva iz Barcelone te istaknuo važnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za olakšavanje sudjelovanja žena na tržištu rada i za uklanjanje rodno uvjetovanih razlika u skrbi, plaćama i mirovinama⁵³.

Odbori Europskog parlamenta za zapošljavanje i socijalna pitanja (EMPL) te za prava žena i rodnu ravnopravnost (FEMM) organizirali su 24. ožujka 2022. **zajedničko saslušanje** u okviru pripreme izvješća o vlastitoj inicijativi „Prema zajedničkom europskom djelovanju u području skrbi”. Članovi Europskog parlamenta pozdravili su europsku strategiju za skrb i posebno naglasili potencijal za otvaranje radnih mjesta u sektoru skrbi, koji trenutačno nema dovoljno sredstava ni osoblja. Bolji uvjeti rada mogu pridonijeti rodnoj ravnopravnosti, dok obrazovanje i osposobljavanje imaju ključnu ulogu u osiguravanju kvalificiranog osoblja i profesionalizacije. Istaknuta je i potreba za praćenjem napretka i vođenjem računa o nadležnosti država članica u tom području politike.

⁴⁹ Komisija je primila 1 041 jedinstveni pisani doprinos. Pojedinci su dostavili 67,5 % podnesaka. Brojni građani iskoristili su priliku da opišu svoju osobnu situaciju, posebno osobe s invaliditetom i žene s obvezama skrbi: [SWD\(2021\) 46 EN autre document travail service part1 v8 \(2\).pdf](#)

⁵⁰ U okviru javnog savjetovanja prikupljena su ukupno 473 odgovora. Pojedinci su dostavili 133 podneska. O dugotrajnoj skrbi raspravljalo se u kontekstu autonomije starijih osoba i osiguravanja skrbi za njih kod kuće, što otvara nove mogućnosti zapošljavanja i potrebe za vještinama. Nadalje, istaknuta je potreba za priznavanjem mirovinskih prava neformalnih pružatelja skrbi. Vidjeti: Zelena knjiga o starenju: sažeto činjenično izvješće o javnom savjetovanju: [090166e5de9b0583.pdf](#)

⁵¹ Savjetovanje je bilo dostupno na internetu od 8. ožujka do 31. svibnja 2019. Primito je 1 335 odgovora, od kojih je 73 % došlo od građana EU-a (970 odgovora). Ispitanike se posebno pitalo kojim bi specifičnim ciljevima dali prednost kad je riječ o mjerama EU-a za povećanje sudjelovanja žena na tržištu rada. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12114-Strategija-za-ravnopravnost-spolova-za-razdoblje-2020-2024/F_hr

⁵² Npr. Rezolucija Europskog parlamenta od 15. prosinca 2021. o ravnopravnosti žena i muškaraca u Europskoj uniji u razdoblju 2018.–2020. (2021/2020(INI)).

⁵³ Rezolucija Europskog parlamenta od 5. srpnja 2022., Prema zajedničkom europskom djelovanju u području skrbi (2021/2253(INI)).

Slično tomu, **EGSO** je više puta pozvao na reviziju ciljeva iz Barcelone i cjelovit pristup u nekoliko mišljenja⁵⁴, u kojima je naglasio potrebu za većim ulaganjem u kvalitetne, cjenovno pristupačne i dostupne usluge skrbi i ustanove za skrb za svaku obitelj. Pozvao je i na usmjeravanje ulaganja u socijalnu infrastrukturu, posebno za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te skrb za djecu nakon nastave, kao i na ambicioznije ciljeve iz Barcelone o skrbi za djecu, koji bi se proširili i na skrb za druge uzdržavane osobe.

Europsko vijeće naglasilo je važnost zajedničkog razmatranja rodno uvjetovanih razlika u plaćama i skrbi⁵⁵ kao pojava koje uvelike ovise jedna o drugoj i međusobno se pojačavaju. Vijeće je pozvalo i na dugoročna javna ulaganja u kvalitetne, cjenovno pristupačne i dostupne ustanove i infrastrukturu za skrb, razvoj vještina pružanja skrbi i usluge skrbi. Vijeće je pozvalo Komisiju da predstavi reviziju ciljeva iz Barcelone kako bi se poboljšala uzlazna konvergencija u pružanju kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja među državama članicama⁵⁶ i naglasilo da sva djeca imaju pravo na nediskriminirajući pristup ključnim uslugama, kao što su rano obrazovanje i skrb⁵⁷.

Na sastanku **Skupine na visokoj razini za rodno osviještenu politiku** u siječnju 2022. države članice dale su uglavnom pozitivne povratne informacije o prijedlogu strategije za skrb. Osobito su se složile oko potrebe da se uzmu u obzir dostupnost, kvaliteta i cjenovna pristupačnost usluga, da se poboljšaju uvjeti rada u sektoru skrbi, da se među ostalim razmotri obrazovni aspekt ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te da se uhvati ukoštac s rodnim stereotipima u pogledu skrbi.

U okviru razmatračkih rasprava s predstavnicima država članica u **Odboru za socijalnu zaštitu (17. ožujka 2022.)** i **Odboru za zapošljavanje (1. travnja 2022.)** države članice podijelile su niz primjera i postupaka koji su se pokazali dobrima na nacionalnoj razini te izrazile preliminarno opće slaganje s općim ciljem inicijative, analizom izazova i predloženim ciljevima politike. Nekoliko država članica istaknulo je da bi inicijativu trebalo razviti uz puno poštovanje nacionalnih nadležnosti, uzimajući u obzir i različite nacionalne okolnosti i ustroje sustava skrbi te izbjegavajući administrativno opterećenje. Istaknuta je i važnost financiranja sredstvima EU-a, potpore za uzajamno učenje i poboljšanja baze dokaza.

Savjetodavni odbor za jednake mogućnosti žena i muškaraca donio je 13. rujna 2021. mišljenje pod naslovom *The care gap in the EU: a holistic and gender-transformative approach* (Razlika u skrbi u EU-u: cjeloviti i rodno transformativni pristup)⁵⁸. U Mišljenju se podržalo poboljšanje dostupnosti i cjenovne pristupačnosti kvalitetne skrbi i usluga u okviru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu, uzlazno revidiranje ciljeva iz Barcelone i postavljanje okvira politike za održivu dugotrajnu skrb uz financiranje sredstvima EU-a,

⁵⁴ Npr. mišljenje EGSO-a, „Rodna ravnopravnost na europskim tržištima rada” (SOC/586-EESC-2018); mišljenje EGSO-a, „Ravnoteža između poslovnog i privatnog života zaposlenih roditelja i skrbnika” (SOC/529-EESC-2018); mišljenje EGSO-a, „Pitanja rodne ravnopravnosti” (SOC/610-EESC-2018); mišljenje EGSO-a, „Mišljenje o akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava” (SOC/679-EESC-2021).

⁵⁵ Zaključci Vijeća o borbi protiv rodne razlike u plaćama: vrednovanje i raspodjela plaćenog rada i neplaćenog pružanja skrbi, 13584/20, 2.12.2020.

⁵⁶ [Zaključci Vijeća o socioekonomskom učinku bolesti COVID-19 na rodnu ravnopravnost, 8884/21, 14.6.2021., str. 1.–26.](#)

⁵⁷ [Zaključci Vijeća o strategiji EU-a o pravima djeteta, 10024/22, 9.6.2022., str. 3.](#)

⁵⁸ Savjetodavni odbor za jednake mogućnosti žena i muškaraca, Mišljenje, *The care gap in the EU: a holistic and gender-transformative approach* (Razlika u skrbi u EU-u: cjeloviti i rodno transformativni pristup), 13. rujna 2021., [opinion care gap 2021 en \(europa.eu\)](#).

među ostalim na temelju nacionalnih planova za oporavak i otpornost u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

Održan je niz **ciljanih savjetovanja s dionicima, razmatračkih rasprava i saslušanja** kako bi se detaljnije razmotrili različiti elementi inicijative.

Komisija je 11. ožujka 2022. organizirala **strateški dijalog** s više od 50 organizacija civilnog društva. Organizacije civilnog društva pozdravile su reviziju ciljeva iz Barcelone i složile su se s izazovima koje je utvrdila Komisija. Istaknule su potrebu za procjenom prepreka sudjelovanju, odnosno za razmatranjem daljnjih raščlambi stopa sudjelovanja (npr. djeca migrantskog podrijetla, djeca s invaliditetom itd.), za uključivanjem djece i njihova zdravog razvoja u središte politike i za poticanjem ulaganja u sustave usluga intervencije u ranom djetinjstvu za djecu s invaliditetom kao mjere za promicanje njihova sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, a time i sudjelovanja njihovih majki u plaćenom radu.

Konačno, 7. travnja 2022. organizirano je **posebno saslušanje sa socijalnim partnerima na razini EU-a**. Socijalni partneri već su u prosincu 2020. objavili „zajedničku izjavu o pružanju skrbi za djecu u EU-u”, u kojoj su naglasili koliko su dostupne, cjenovno pristupačne i kvalitetne ustanove za skrb za djecu ključne kako bi roditelji, a posebno majke, mogli raditi. Socijalni partneri pozvali su i na reviziju ciljeva iz Barcelone kako bi se promicala vrijednost rada u tom sektoru te na ostvarivanje dobrih radnih uvjeta, među ostalim jačanjem kolektivnog pregovaranja i osiguravanjem kvalitetnih, stabilnih radnih mjesta, poštenih plaća i odgovarajuće razine socijalne zaštite. Pozvali su i na mjere za privlačenje novih zaposlenika u sektor, posebno muškaraca. Ta su stajališta potvrđena na saslušanju socijalnih partnera u travnju. Socijalni partneri posebno su istaknuli potrebu za integriranim pristupom životnog ciklusa i povećanjem ulaganja u sektor kako bi postao privlačniji za radnike u kontekstu demografskih promjena i gospodarske perspektive.

- **Prikupljanje i primjena stručnog znanja**

Komisija je bazu dokaza za ovu inicijativu temeljila na stručnom znanju svojeg Zajedničkog istraživačkog centra (JRC) i vanjskih stručnjaka. Njihovi doprinosi dostupni su široj javnosti zajedno s aktualnim Prijedlogom preporuke.

JRC je proveo detaljno preispitivanje referentnog skupa podataka istraživanja EU-SILC kako bi se ispitala izvedivost mogućih poboljšanja pokazatelja i pouzdanost mjerenja na razini država članica⁵⁹. JRC je izradio i simulaciju mogućeg učinka različitih razina cilja za relevantne pokazatelje u smislu sudjelovanja žena na tržištu rada na temelju modela EUROMOD⁶⁰. Konačno, naručen je pregled literature kako bi se dobio uvid u učinkovite reforme skrbi za djecu u državama članicama⁶¹.

⁵⁹ Flisi S., Blasko, Zs. i Stepanova E., *Indicators for early education and care. Reconsidering some aspects of the Barcelona target*. (Pokazatelji za rani odgoj i obrazovanje. Ponovno razmatranje određenih aspekata cilja iz Barcelone.). Izvješće JRC-a iz serije Znanost za politiku, 2022.

⁶⁰ Narazani E., Agúndez García A., Christl M., Figari F., *Impact on female employment of revising the Barcelona targets for childcare* (Učinak revizije ciljeva iz Barcelone u pogledu skrbi za djecu na zapošljavanje žena) (GENDERMOD), Radni dokument o oporezivanju i strukturnim reformama, 2022.

⁶¹ Nieuwenhuis R., Yerkes M., Backman L., Strigén J., *Early Childhood Education and Care (ECEC): A focused review of reform impact studies* (Rani i predškolski odgoj i obrazovanje: ciljana revizija studija učinaka reformi), Ured za publikacije Europske unije, 2022.

Nadalje, stručna skupina⁶² od 15 članova, uključujući pojedinačne stručnjake i predstavnike Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA), EIGE-a, Eurofounda, ILO-a, OECD-a i Unicefa, dala je svoje mišljenje o trenutačnom stanju i razlikama među zemljama u pristupu ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, uvjetima radne snage te kvaliteti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dala je i mišljenje o mjerama za povećanje sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, posebno za djecu u nepovoljnom položaju, te o elementima važnima za poboljšanje uzlazne konvergencije.

- **Temeljna prava**

Revizija ciljeva iz Barcelone pridonijet će postizanju ravnopravnosti žena i muškaraca u svim područjima, uključujući zapošljavanje, rad i plaće. Pridonijet će očuvanju prava svakoga na obrazovanje i prava sve djece na takvu zaštitu i skrb za njihovu dobrobit, kao i na gospodarsku zaštitu obitelji (članci 23., 14., 24. i 33. Povelje EU-a o temeljnim pravima).

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Prijedlog nema nikakav financijski učinak na proračun EU-a.

5. DRUGI ELEMENTI

- **Mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

Europska komisija nastavit će pratiti ciljeve iz Barcelone u kontekstu europskog semestra, koji je ključni instrument za praćenje sudjelovanja žena na tržištu rada i rodne ravnopravnosti, među ostalim na temelju analize u izvješćima po zemljama i preporuka za pojedine zemlje, gdje je to primjereno. Dodatno će u svoju procjenu uključiti intenzitet sudjelovanja sve djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (broj sati koje djeca pohađaju tjedno) te sudjelovanje djece iz različitih skupina, uključujući djecu izloženu riziku od siromaštva ili društvene isključenosti i, kad je to moguće, djecu s invaliditetom, migrantskog podrijetla, romsku djecu i druge relevantne skupine, uzimajući u obzir dob djece i specifične nacionalne značajke.

Osim toga, provedba Preporuke pratit će se u okviru godišnjeg izvješća Komisije o rodnoj ravnopravnosti i Portala za praćenje strategije za rodnu ravnopravnost⁶³.

Revizija ciljeva obuhvaća dodatne dimenzije važne za postizanje ciljeva iz Barcelone (dostupnost, cjenovna pristupačnost i kvaliteta). Ako su dostupni pokazatelji o tim dimenzijama, dodat će se na Portal za praćenje strategije za rodnu ravnopravnost i u godišnje izvješće o rodnoj ravnopravnosti.

Kako bi se povećali dostupnost, područje primjene i relevantnost odgovarajućih podataka na razini EU-a, ovom Preporukom pozivaju se države članice da razviju ili poboljšaju prikupljanje podataka u nekoliko područja povezanih s njezinom provedbom. Države članice trebale bi posebno poboljšati prikupljanje podataka o sudjelovanju djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, uključujući djecu u ranjivom položaju ili iz skupina u nepovoljnom položaju.

⁶² [Registar stručnih skupina Komisije i drugih sličnih subjekata \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁶³ Europska komisija, Strategija za rodnu ravnopravnost, portal za praćenje, dostupno na: [ges-monitor.page.main \(europa.eu\)](http://ges-monitor.page.main.europa.eu)

Komisija će u roku od pet godina objaviti detaljno izvješće kako bi dala pregled aktualnog stanja provedbe Preporuke na temelju ciljeva iz Barcelone i svih relevantnih dimenzija, uključujući politike i primjere dobre prakse iz država članica.

Prijedlog

PREPORUKE VIJEĆA**o reviziji ciljeva iz Barcelone o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju**

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292. u vezi s člankom 153. stavkom 1. točkom (i),

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

budući da:

- (1) Kako bi se uklonili čimbenici koji odvraćaju žene od sudjelovanja na tržištu rada, Europsko vijeće utvrdilo je 2002. ciljeve iz Barcelone o skrbi za djecu, koji obuhvaćaju dva cilja: stopu sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju od 33 % za djecu mlađu od tri godine i 90 % za djecu od tri godine do dobi za početak obveznog obrazovanja⁶⁴. Iako su ti ciljevi u prosjeku postignuti na razini Unije, i dalje postoje znatne razlike među državama članicama i unutar njih, posebno za djecu iz kućanstava s nižim dohotkom i za najmlađu skupinu djece.
- (2) Cilj je ove Preporuke potaknuti države članice da povećaju sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kako bi se olakšalo sudjelovanje žena na tržištu rada i poboljšao društveni i kognitivni razvoj sve djece, a posebno djece u ranjivom ili nepovoljnom položaju.
- (3) Obveze skrbi za djecu, posebno za vrlo malu djecu, uvelike ograničavaju sudjelovanje žena na tržištu rada. U anketi o radnoj snazi provedenoj 2021. 27,9 % žena u dobi od 25 do 49 godina izvan tržišta rada navelo je da je glavni razlog zašto ne traže zaposlenje to što se brinu o djeci ili odraslim osobama kojima je potrebna skrb, u usporedbi sa samo 8,0 % muškaraca; godine 2019., dakle prije pandemije, žene su u tom smislu bile zastupljene s 32,6 %, a muškarci sa 7,6 %⁶⁵. Osim toga, stopa zaposlenosti osoba u dobi od 25 do 49 godina s djecom mlađom od šest godina iznosila je 90,1 % za muškarce u odnosu na 67,2 % za žene. Neplaćene obveze skrbi sprečavaju oko 7,7 milijuna žena u Europi u sudjelovanju na tržištu rada, u odnosu na samo 450 000 muškaraca.
- (4) Vjerojatnije je i da će žene svoje modalitete rada prilagoditi obvezama skrbi, što ima dugotrajan učinak na njihove karijere i pridonosi rodno uvjetovanim razlikama u plaćama i mirovinama. Zaposlene žene dnevno provode u prosjeku 90 minuta više od zaposlenih muškaraca obavljajući kućanske poslove i aktivnosti neposredne skrbi. Uklanjanje rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti ekonomski je opravdano jer

⁶⁴ Europsko vijeće u Barceloni od 15. i 16. ožujka 2002. (2002.), SN 100/1/02 REV1.

⁶⁵ Tablica baze podataka Eurostata LFSA_IGAR, *Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons* (Skrb za odrasle osobe s invaliditetom ili djecu i drugi obiteljski ili osobni razlozi), postotak stanovništva izvan radne snage koji želi raditi, dobna skupina od 15 do 64 godine.

pridonosi rastu i vjerojatno će proizvesti pozitivne učinke za produktivnost. Osim toga, uklanjanje rodni razlika ima dokazane pozitivne učinke na smanjenje siromaštva i društvenu uključenost te je jedno od rješenja za problem smanjenja radne snage.

- (5) Dostupnost cjenovno pristupačnih i kvalitetnih usluga skrbi ima snažan pozitivan učinak na zapošljavanje pružatelja skrbi, posebno žena. Kako se pružanje usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja povećalo u cijeloj Uniji, rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti smanjena je sa 17,7 postotnih bodova 2002. na 10,8 postotnih bodova 2021. Međutim, posljednjih godina napredak je usporen.
- (6) U europskom stupu socijalnih prava ističe se važnost rodne ravnopravnosti, ravnoteže između poslovnog i privatnog života te ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kao ključnih ciljeva Unije. U europskom stupu socijalnih prava navodi se da se jednako postupanje i jednake mogućnosti žena i muškaraca moraju osigurati i poticati u svim područjima, uključujući sudjelovanje na tržištu rada, uvjete zaposlenja i napredovanje u karijeri. U njemu se priznaju i pravo djece na cjenovno pristupačan i kvalitetan rani i predškolski odgoj i obrazovanje, pravo djece na zaštitu od siromaštva i pravo djece u nepovoljnom položaju na posebne mjere za povećanje jednakih mogućnosti. U Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava, među glavnim ciljevima Unije koje treba postići do 2030., predlaže se da bi najmanje 78 % stanovništva u dobi od 20 do 64 godine trebalo biti zaposleno do 2030. Kako bi se postigla ta ciljna vrijednost, u Akcijskom planu postavljen je cilj da se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti barem prepolovi u odnosu na 2019., među ostalim revizijom ciljeva iz Barcelone. U Akcijskom planu priznaje se da bi se povećanim pružanjem usluga formalnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja poduprlo veće sudjelovanje žena na tržištu rada i bolje usklađivanje poslovnog i privatnog života. Ovom Preporukom Unija ispunjava svoje obveze iz Akcijskog plana.
- (7) Na razini Unije nekoliko preporuka i direktiva u područjima rodne ravnopravnosti i radnih uvjeta bavi se određenim elementima koji su relevantni za ciljeve iz Barcelone. Direktivom (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁶ stvara se okvir za rodno uravnoteženo korištenje obiteljskih dopusta i fleksibilnih radnih uvjeta, kao i dopusta za pružatelje skrbi.
- (8) U okviru nekoliko inicijativa Unije istaknuta je važnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu. Ova se Preporuka temelji na tim inicijativama politike: Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2019. o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja⁶⁷ pomaže državama članicama da poboljšaju usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i u njoj se ističe da takve usluge moraju biti uključive, dostupne, cjenovno pristupačne i visoke kvalitete. Strategija EU-a o pravima djeteta⁶⁸ služi kao okvir za djelovanje EU-a za bolje promicanje i zaštitu prava djece i u njoj se prepoznaje koliko je rani i predškolski odgoj i obrazovanje koristan za kognitivni i socijalni razvoj djece. Preporuka Vijeća od

⁶⁶ Direktiva (EU) 2019/1159 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i pružatelja skrbi i o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2010/18/EU, SL L 188, 12.7.2019., str. 79.–93.

⁶⁷ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2019. o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, SL C 189, 5.6.2019., str. 4.–14.

⁶⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Strategija EU-a o pravima djeteta”, COM(2021) 142 final, 24.3.2021., str. 1.–23.

14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu⁶⁹ ima za cilj osigurati da djeca izložena riziku od siromaštva ili društvene isključenosti imaju besplatan i učinkovit pristup ključnim uslugama, uključujući rani i predškolski odgoj i obrazovanje, u svim regijama, čak i u udaljenim i ruralnim područjima.

- (9) Kad države članice ulažu u usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, trebale bi uzeti u obzir niz dimenzija osim same dostupnosti mjesta, kao što su vremenski intenzitet sudjelovanja, udio djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti koja sudjeluju te dostupnost, cjenovnu pristupačnost i kvalitetu pruženih usluga skrbi. Ovom Preporukom stoga se utvrđuju mjere kojima se uzimaju u obzir ti aspekti.
- (10) Kako bi se olakšalo sudjelovanje na tržištu rada za primarne pružatelje skrbi, pretežno žene, broj sati tijekom kojih djeca pohađaju rani i predškolski odgoj i obrazovanje trebao bi biti dovoljan da bi se roditeljima omogućilo obavljanje plaćenog posla. Pohađanje bi trebalo poticati vodeći računa o najboljem interesu djeteta. Ako djeca još ne pohađaju program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u punom opsegu, oba roditelja trebala bi iskoristiti prava na obiteljski dopust i fleksibilne radne uvjete u skladu s Direktivom (EU) 2019/1158, kao što su rad na nepuno radno vrijeme, fleksibilno radno vrijeme i rad na daljinu, kako bi se osigurala ravnomjerna podjela obveza skrbi, a pohađanje bi trebalo postupno povećavati s dobi djeteta. S obzirom na važnost te dimenzije, vremenski intenzitet sudjelovanja djeteta trebalo bi pratiti zajedno sa sudjelovanjem u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.
- (11) Nadalje, žene s niskom razinom stručnih vještina i one iz kućanstava s niskim dohotkom koje imaju djecu suočavaju se s više prepreka u osposobljavanju i pronalaženju posla te s više odvrćajućih čimbenika pri (ponovnom) zapošljavanju zbog financijskih i nefinancijskih ograničenja za sudjelovanje njihove djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Poticanje većeg sudjelovanja djece u ranjivom i nepovoljnom položaju u uključivom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju bilo bi korisno za povratak njihovih majki na posao. Posebno je težak položaj žena s invaliditetom ili žena koje imaju djecu s invaliditetom.
- (12) Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju višestruko je korisno za djecu. Dokazano je da pružanje kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ima ključnu ulogu u poboljšanju kognitivnog, društvenog i obrazovnog razvoja djece od najranije dobi. Prema Preporuci Vijeća od 22. svibnja 2019. o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju može biti učinkovit alat za postizanje jednakosti u obrazovanju za djecu u nepovoljnom položaju, kao što su djeca s invaliditetom ili s posebnim potrebama, djeca izložena riziku od siromaštva ili društvene isključenosti, djeca migrantskog podrijetla, djeca izbjeglice, romska djeca i djeca iz drugih manjinskih skupina, djeca koja žive u ruralnim i udaljenim područjima s neadekvatnom infrastrukturom skrbi i djeca u alternativnoj skrbi.
- (13) U Preporuci Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu⁷⁰ i Preporuci Vijeća o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma⁷¹ ističe se da je jednak pristup

⁶⁹ Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu, SL L 223, 22.6.2021., str. 14.–23.

⁷⁰ Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu, SL L 223, 22.6.2021., str. 14.

kvalitetnom i uključivom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ključan za prekidanje prenošenja društvene isključenosti i osiguranje jednakih mogućnosti za djecu u nepovoljnom položaju. Europskim jamstvom za djecu tražilo se od država članica da u roku od devet mjeseci nakon donošenja podnesu nacionalne planove za provedbu Preporuke. No njihove stope pohađanja znatno su niže, osobito među najmlađom djecom, što kasnije može uzrokovati lošije obrazovne rezultate i visoku stopu napuštanja školovanja, posebno među romskom djecom ili djecom migrantskog podrijetla, kao i djecom bez roditeljske skrbi. Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju važno je i za djecu koja bježe od rata u Ukrajini, kao i za drugu djecu koja traže ili ostvaruju pravo na zaštitu u Uniji. Za svu tu potencijalno ranjivu djecu trebalo bi osigurati jednak pristup redovnim uključivim uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja bez segregacije.

- (14) Slično tomu, djeca s invaliditetom imaju pravo ravnopravno sudjelovati u redovnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. O polovini djece s invaliditetom brinu samo roditelji. Stoga je važno osigurati da rani i predškolski odgoj i obrazovanje bude dostupan i uključiv te da se kombinira s ciljanim mjerama koje pridonose ispunjavanju posebnih potreba, uključujući mjere za uklanjanje prepreka i segregacije, omogućavanje osoblju da stekne potrebne kompetencije ili zapošljavanje posebnog osoblja za ispunjavanje individualnih potreba i provedbu individualiziranih nastavnih kurikuluma kad je to potrebno.
- (15) Visoka kvaliteta ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ključna je kako bi djeca imala koristi od sudjelovanja u njemu. Iako ne postoji jedinstveni način za definiranje i mjerenje koncepta kvalitete u okruženjima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, njegova bit je u kvaliteti interakcije između odraslih i djece, bez obzira na sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji se primjenjuje. Države članice trebale bi osigurati pružanje kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, uzimajući u obzir različite dimenzije navedene u Preporuci od 22. svibnja 2019. o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, uključujući pristup uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kvalifikacije i radne uvjete osoblja, pedagoški kurikulum, praćenje i vrednovanje te upravljanje i financiranje. Od posebne važnosti trebali bi biti elementi kao što su omjer osoblja i djece, kvalifikacije osoblja i kontinuirano stručno osposobljavanje.
- (16) Kvaliteta usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja isto je tako važan čimbenik za uspostavljanje povjerenja između roditelja i ustanova za obrazovanje i skrb, a samim time i za omogućavanje većeg sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.
- (17) Dostupnost je još jedna važna dimenzija pružanja usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Uključuje odgovarajuću infrastrukturu te raspoložive kapacitete za prihvata i radno vrijeme. Obuhvaća i prilagodbu posebnim potrebama roditelja te pomoć u svladavanju složenih administrativnih postupaka. Podrška u obavljanju administrativnih postupaka trebala bi se pružati u različitim oblicima, uključujući jezičnu i digitalnu podršku, posebno za skupine u ranjivom ili nepovoljnom položaju koje, na primjer, nisu u mogućnosti upotrebljavati digitalne alate ili nemaju pristup tim alatima. To uključuje i pristupačnost za osobe s invaliditetom, uključujući djecu,

⁷¹ Preporuka Vijeća od 12. ožujka 2021. o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma, SL C 93, 19.3.2021.

roditelje i zaposlene u tom sektoru, u skladu sa zahtjevima za pristupačnost navedenima u priložima I. i III. Direktivi (EU) 2019/882.

- (18) Nadalje, pristupačnost uključuje profesionalizaciju osoblja i stručnjake za odgovarajuću podršku djeci s invaliditetom ili posebnim potrebama u redovnim ustanovama bez segregacije. Države članice trebale bi osigurati da se prepreke u korištenju uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, među ostalim za osobe s invaliditetom, uklone i da se spriječi njihova pojava te da usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja doista budu uključive.
- (19) Trebalo bi uzeti u obzir teritorijalne razlike s obzirom na dostupnost. Dugo vrijeme putovanja zbog udaljenosti, nedostatka ili ograničenosti prometnih veza i prometnog zagušenja može biti prepreka sudjelovanju. Udaljena i ruralna područja u posebno su nepovoljnom položaju zbog nedostatka dostatnih usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na lokalnoj razini. Takve teritorijalne razlike mogu dodatno smanjiti cjenovnu pristupačnost. Stoga je važno u planovima mobilnosti uzeti u obzir različite profile korisnika usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te uključiti teritorijalnu pokrivenost u prikupljanje podataka za potrebe evaluacije i praćenja.
- (20) U mnogim je državama članicama visoka cijena ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i dalje velika prepreka sudjelovanju. Podaci Eurostata pokazuju da čimbenik troškova ima važnu ulogu u odluci da se ne upotrebljavaju formalne usluge skrbi za djecu u brojnim zemljama, posebno za kućanstva izložena riziku od siromaštva. Iz statistike Europske unije o dohotku i životnim uvjetima za 2016. vidljivo je da 13 % roditelja ne upotrebljava skrb za djecu zbog njezina troška⁷², a 11 % ima umjerene ili velike poteškoće u izdvajanju sredstava za nju⁷³. Ti se postoci za kućanstva izložena riziku od siromaštva više nego udvostručuju na 28 % u prvom odnosno na 27 % u drugom slučaju. Znanstvena istraživanja pokazuju znatne ekonomske, društvene, obrazovne i razvojne prednosti kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Stoga je osiguravanje cjenovno pristupačnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja korisno za sudjelovanje žena na tržištu rada, a ima i pozitivan dugoročni učinak na povećanje razine obrazovanja od rane dobi, čime se postavljaju temelji za pozitivan stav prema učenju tijekom cijelog života, koji nadilaze uključenu djecu i odnose se na društvo u cjelini. Stoga bi države članice trebale osigurati da su troškovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja razmjerni dohotku kućanstva i da ne čine prepreku za uključivanje u rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Nadalje, države članice trebale bi uzeti u obzir i druge troškove povezane sa sudjelovanjem u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kao što su prijevoz, odjeća i oprema potrebni u okviru skrbi.
- (21) Jedan od načina da se osigura odgovarajuće pružanje usluga dostupnog i cjenovno pristupačnog kvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja uspostava je

⁷² Izvor podataka: *ad-hoc* modul istraživanja EU-SILC za 2016., *Access to services* (Pristup uslugama), [ilc_ats04](#), *Children by household type, income group, degree of urbanisation and main reason for not meeting needs for formal childcare services* (Podaci za djecu prema vrsti kućanstva, skupini dohotka, stupnju urbanizacije i glavnim razlozima za neispunjavanje potreba za formalnim uslugama skrbi za djecu) (podaci izdvojeni 20. lipnja 2022.).

⁷³ Izvor podataka: *ad-hoc* modul istraživanja EU-SILC za 2016., *Access to services* (Pristup uslugama), [ilc_ats03](#), *Children receiving formal childcare services by household type, income group, degree of urbanisation and level of difficulty to afford formal childcare services* (Podaci za djecu koja primaju formalne usluge skrbi za djecu prema vrsti kućanstva, skupini dohotka, stupnju urbanizacije i razini poteškoća u izdvajanju sredstava za formalne usluge skrbi za djecu) (podaci izdvojeni 20. lipnja 2022.).

zakonskog prava na rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kojim javna tijela jamče mjesto za svu djecu čiji roditelji to zatraže, bez obzira na njihovo zaposlenje, socioekonomski ili obiteljski status. U većini država članica takvo zakonsko pravo već postoji, ali se početna dob za ostvarenje prava znatno razlikuje. U idealnom slučaju između završetka odgovarajuće plaćenog obiteljskog dopusta i početka ostvarivanja zakonskog prava na mjesto u okviru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ne bi trebalo biti vremenskog razmaka.

- (22) Očekuje se da će povećanje dostupnosti kvalitetnog i cjenovno pristupačnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za obitelji te poboljšanje radnih uvjeta i plaća u tom sektoru donijeti gospodarske koristi. Pritom se fiskalna održivost ulaganja u rani i predškolski odgoj i obrazovanje može optimizirati evaluacijom učinka na javne financije te redovitim praćenjem i kontinuiranim poboljšanjem troškovne učinkovitosti na temelju najbolje prakse, uključujući učinkovito oblikovanje mehanizama financiranja koji su u skladu s općom održivošću javnih financija.
- (23) Jednostavan pristup odgovarajućim informacijama o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju na internetu i izvan njega ključan je za roditelje. To se odnosi na informacije o pravima na odgovarajuće usluge i njihovoj dostupnosti, modalitetima pristupa i ispunjavanju uvjeta za financijsku potporu, kad je primjenjivo.
- (24) Nedostatak informiranosti o pravima roditelja i djece u pogledu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i njegovoj važnosti za buduća obrazovna postignuća dodatna je prepreka za korištenje uslugama koja utječe na sudjelovanje žena na tržištu rada. Ispravno i temeljito informiranje roditelja trebalo bi dovesti do dobro promišljenih i informiranih odluka o mogućnostima skrbi.
- (25) U brojnim zemljama nedostaje osoblja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Taj se problem može riješiti primjenom više strategija, kao što su poboljšanje radnih uvjeta, mogućnosti napredovanja i odgovarajuća naknada, redovite mogućnosti usavršavanja i prekvalifikacije, razvijanje kreativnih strategija zapošljavanja i pozivanje različitih podzastupljenih skupina da se pridruže radnoj snazi u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao što su muškarci ili ljudi različitog kulturnog podrijetla, npr. migranti i izbjeglice. Jednostavan i brz mehanizam za priznavanje kvalifikacija mogao bi pomoći u uklanjanju nedostataka. Na primjer, u Preporuci Komisije (EU) 2022/554⁷⁴ riječ je o pristupu reguliranim zanimanjima za osobe koje bježe od rata u Ukrajini.
- (26) Promicanje poštenih radnih uvjeta za osoblje u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja trebalo bi pridonijeti privlačenju novih radnika i tomu da oni koji rade u tom sektoru budu voljni i sposobni ostati na svojem radnom mjestu do umirovljenja. Isto tako može pridonijeti rješavanju problema rodne segregacije u tom sektoru. U tom se kontekstu u smjernicama politike ILO-a o promicanju dostojanstvenog rada osoblja u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja⁷⁵ navodi kako bi se mogle

⁷⁴ Preporuka Komisije (EU) 2022/554 o priznavanju kvalifikacija osoba koje bježe od ruske invazije na Ukrajinu, SL L 107, 6.4.2022., str. 1.–8.

⁷⁵ Međunarodna organizacija rada, *Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel* (Sastanak stručnjaka o smjernicama politike za promicanje dostojanstvenog rada za osoblje u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja), dostupno na: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang--en/index.htm

provesti preporuke koje se odnose na profesionalni razvoj i razvoj karijere, odgovarajuću naknadu, uključujući jednaku plaću za jednaki rad, održivo zapošljavanje i radne uvjete, kao i promicanje socijalnog dijaloga u tom sektoru.

- (27) Skrb za djecu ne prestaje njihovim kretanjem u osnovnu školu. Potrebe skrbi za djecu osnovnoškolske dobi također mogu ograničiti sudjelovanje majki na tržištu rada i njihovo radno vrijeme ako u kontekstu nacionalnih školskih sustava ne postoje odgovarajuća, kvalitetna i cjenovno pristupačna rješenja za skrb nakon nastave i tijekom praznika. Ako nema mogućnosti skrbi za stariju djecu, dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za mlađu braću i sestre neće omogućiti sudjelovanje roditelja na tržištu rada, što bi pak moglo utjecati na korištenje uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za mlađu braću i sestre. Države članice stoga bi trebale osigurati odgovarajuću, kvalitetnu i cjenovno pristupačnu izvanškolsku skrb. Ona bi prema potrebi trebala uključivati mogućnost nadzora i podrške pri pisanju domaće zadaće, posebno za djecu u nepovoljnom položaju.
- (28) Ravnoteža između poslovnog i privatnog života i dalje je velik izazov za mnoge roditelje, posebice žene. Poteškoće u usklađivanju posla i obveza skrbi glavna su prepreka koja pridonosi podzastupljenosti žena na tržištu rada. U tom kontekstu rodni stereotipi često utječu na uloge žena i muškaraca s obzirom na skrb. Neravnoteža između žena i muškaraca u pružanju skrbi pak dovodi do jačanja rodni stereotipa o muškim i ženskim zanimanjima i ulogama.
- (29) Trebalo bi ukloniti tu stalnu rodno uvjetovanu razliku u skrbi, posebno poticanjem očeva na korištenje prava na obiteljski dopust i fleksibilno radno vrijeme, prema potrebi zajedno s ravnopravnom podjelom obveza skrbi između partnera u pogledu plaćenog i neplaćenog rada. Provedbom Direktive (EU) 2019/1158 prava radnika s obvezama skrbi trebala bi se poboljšati u pogledu prava na obiteljski dopust i na traženje fleksibilnog radnog vremena. Daljnje aktivnosti trebale bi biti usmjerene na informiranje o tim novim pravima i praćenje mogu li ih radnici u potpunosti iskoristiti bez nepovoljnog tretmana na poslu.
- (30) Kako bi se bolje razumjele potrebe za skrbi i ograničenja skrbi, države članice trebale bi osigurati dostupnost odgovarajućih podataka koji su dovoljno detaljni, pouzdani i usporedivi. Budući da Direktiva (EU) 2019/1158 ne sadržava posebne odredbe o prikupljanju podataka, ti bi podaci trebali uključivati korištenje obiteljskih dopusta, uzimajući u obzir metodološki priručnik za okvir pokazatelja ravnoteže između poslovnog i privatnog života koje su izradili Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu za potrebe pravilnog praćenja i evaluacije Direktive.
- (31) Napredak u provedbi ove Preporuke potrebno je redovito pratiti u kontekstu europskog semestra, godišnjeg izvješća o rodnoj ravnopravnosti u Europskoj uniji i Portala za praćenje strategije za rodnu ravnopravnost. U tu bi svrhu države članice trebale posebno podržati Komisiju u osmišljavanju i izračunu pokazatelja za određivanje rodno uvjetovanih razlika u skrbi, odnosno razlike između vremena koje skrbi posvećuju žene i muškarci, rodno uvjetovane razlike u plaćama i vremena provedenog u plaćenom i neplaćenom radu, kako bi se bolje razumjela međuovisnost tih elemenata za potrebe razvoja politika rodne ravnopravnosti i socijalnih politika utemeljenih na dokazima. Države članice trebale bi uz potporu Komisije nastaviti i s osmišljavanjem i provedbom reformi u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, među ostalim služeći se Instrumentom za tehničku potporu, razmjenom dobre prakse, odgovarajućim procesima i metodologijama, prikupljanjem podataka, uključivanjem dionika te djelotvornijom i učinkovitijom međuinstitucionalnom koordinacijom i

planiranjem ljudskih resursa, kao i dodjelom kapaciteta i profesionalnim razvojem u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

- (32) Pojam „rani i predškolski odgoj i obrazovanje” trebalo bi tumačiti kako je definiran u Preporuci Vijeća o visokokvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, odnosno kao sve regulirane sustave kojima se pružaju obrazovanje i skrb za djecu od rođenja do obvezne osnovnoškolske dobi, neovisno o okruženju, financiranju, radnom vremenu ili sadržaju programa, te uključuju dnevnu skrb u centru i obitelji; privatno i javno financirane usluge; usluge predškolske i predprimarne skrbi.
- (33) Kako bi procijenile učinak ove Preporuke, Komisija i države članice trebale bi pratiti napredak u njezinoj provedbi i redovito izvješćivati o njemu,

DONIJELO JE OVU PREPORUKU: CILJ I PODRUČJE PRIMJENE

1. Cilj je ove Preporuke potaknuti države članice da povećaju sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kako bi se olakšalo sudjelovanje žena na tržištu rada i poboljšao društveni i kognitivni razvoj djece, posebno djece u ranjivom ili nepovoljnom položaju.
2. Ova se Preporuka odnosi na rani i predškolski odgoj i obrazovanje za svu djecu.

REVIZIJA CILJEVA IZ BARCELONE

3. Države članice trebale bi poticati sudjelovanje žena na tržištu rada pružanjem kvalitetnih usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u skladu s nacionalnim obrascima pružanja usluga kako bi osigurale da do 2030.:
 - (a) najmanje 50 % djece mlađe od tri godine sudjeluje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju⁷⁶; i
 - (b) najmanje 96 % djece u dobi od tri godine do uključivanja u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje sudjeluje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju⁷⁷.

INTENZITET SUDJELOVANJA

4. Države članice trebale bi poticati vremenski intenzitet sudjelovanja djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju koji je spojiv sa smislenim sudjelovanjem roditelja, posebno majki, na tržištu rada.
5. Države članice poziva se da osiguraju dostupnost usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kako bi se omogućilo da djeca u njima sudjeluju u broju sati navedenom u nastavku, uz mogućnost postupnog povećavanja kako dijete raste:
 - (a) najmanje 25 sati tjedno za djecu mlađu od tri godine; i
 - (b) najmanje 35 sati tjedno za djecu od tri godine i stariju.

⁷⁶ Izvor podataka: Eurostat, operacija EU-SILC 2020., *Children in formal childcare or education by age group and duration - % over the population of each age group - EU* (Djeca u formalnoj skrbi za djecu ili obrazovanju prema dobnoj skupini i trajanju – postotak stanovništva za svaku dobnu skupinu – EU), mrežna oznaka podataka: [ilc_caindformal].

⁷⁷ Izvor podataka: Eurostat, prikupljanje podataka UOE-a, *Pupils from age 3 to the starting age of compulsory education at primary level - % of the population of the corresponding age* (Učenici u dobi od tri godine do dobi uključivanja u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje – postotak stanovništva odgovarajuće dobi), mrežna oznaka podataka: [educ_uoe_enra21].

UKLJUČIVANJE DJECE U NEPOVOLJNOM POLOŽAJU, DJECE S INVALIDITETOM ILI S POSEBNIM POTREBAMA

6. Države članice trebale bi:
- (a) provoditi ciljane mjere za omogućavanje i povećanje sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju djece u nepovoljnom položaju, uključujući djecu izloženu riziku od siromaštva ili društvene isključenosti, kao i djecu s invaliditetom ili posebnim potrebama;
 - (b) smanjiti razliku u sudjelovanju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju između djece izložene riziku od siromaštva ili društvene isključenosti i ukupne populacije djece.

KVALITETA

7. Države članice trebale bi osigurati sljedeće:
- (a) visoku kvalitetu usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za svu djecu kako bi se povećalo povjerenje roditelja u usluge i pridonijelo zdravom fizičkom, socijalnom, emocionalnom, kognitivnom i obrazovnom razvoju djeteta;
 - (b) nacionalne okvire za kvalitetu na čiji se razvoj potiče države članice u skladu s Preporukom Vijeća o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji uključuju pružanje usluga za djecu iz obiju dobnih skupina obuhvaćenih ovom Preporukom. Nacionalnim okvirima za kvalitetu posebno bi se trebali osigurati:
 - odgovarajući omjeri osoblja i djece i veličine skupina, uzimajući u obzir dob djece i eventualni invaliditet ili posebne potrebe koje možda imaju, i
 - potpora profesionalizaciji cjelokupnog osoblja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, među ostalim povećanjem potrebne razine inicijalnog obrazovanja i osiguravanjem kontinuiranog stručnog razvoja pružanjem odgovarajućih prilika za cjeloživotno usavršavanje.

TERITORIJALNA RASPODJELA

8. Države članice trebale bi ukloniti poteškoće za djecu i njihove obitelji u pristupu odgovarajućoj ustanovi za odgoj i obrazovanje osiguravanjem dostatne teritorijalne pokrivenosti uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U tu svrhu države članice trebale bi osobito:
- (a) organizirati pružanje usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na odgovarajući način u urbanim i ruralnim područjima, dobrostojećim i siromašnim četvrtima i regijama, uzimajući u obzir posebne značajke područja kao što su udio djece u ukupnoj populaciji i raspodjela djece po dobi, pri čemu bi se to trebalo u cijelosti odvijati u skladu s načelima desegregacije i nediskriminacije te u bliskoj suradnji s lokalnim i regionalnim vlastima;
 - (b) pri odlučivanju o lokacijama za usluge ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja uzeti u obzir potrebu za razumnim trajanjem putovanja da bi se pristupilo tim uslugama.

CJENOVNA PRISTUPAČNOST

9. Za djecu koja nisu obuhvaćena Preporukom Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu, a koja bi trebala imati besplatan i učinkovit pristup uslugama ranog i

predškolskog odgoja i obrazovanja, države članice trebale bi osigurati da je neto trošak ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja razumno razmjernan ostalim troškovima kućanstva i raspoloživom dohotku, posebno obraćajući pozornost na kućanstva s niskim dohotkom. Države članice osobito se potiče da:

- (a) ograniče neposredne troškove roditelja;
- (b) uvedu klizne naknade proporcionalne dohotku obitelji ili utvrde maksimalnu naknadu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

DOSTUPNOST

10. Države članice trebale bi kontinuirano uklanjati prepreke pristupu ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. U tom kontekstu posebnu pozornost trebalo bi posvetiti:
 - (a) pružanju rješenja za roditelje s netipičnim radnim vremenom kako bi bolje uskladili poslovni i privatni život;
 - (b) ispunjavanju potreba samohranih roditelja;
 - (c) osiguravanju pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju bez obzira na status roditelja na tržištu rada na način koji je u skladu s pružanjem poticaja za rad;
 - (d) osiguravanju pristupačnosti zgrada, infrastrukture i prijevoza, kao i materijala za učenje i digitalnih alata za roditelje i djecu s invaliditetom ili posebnim potrebama;
 - (e) pružanju učinkovite podrške i odgovarajućih informacija i komunikacije za djecu i roditelje s invaliditetom ili posebnim potrebama te uklanjanju jezičnih i kulturnih prepreka kako bi se omogućilo njihovo sudjelovanje u redovnim uključivim i nesegregiranim ustanovama;
 - (f) proaktivnom pružanju jasnih informacija o prednostima pohađanja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i o postojećim mogućnostima, pravilima prihvatljivosti i administrativnim postupcima za pristup uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja;
 - (g) pružanju administrativne podrške za upis, uz obraćanje posebne pozornosti na roditelje u ranjivom ili nepovoljnom položaju.
11. Države članice trebale bi uvesti zakonsko pravo na rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Države članice trebale bi pri određivanju početne dobi za to zakonsko pravo uzeti u obzir dostupnost i trajanje odgovarajuće plaćenog obiteljskog dopusta kako bi se izbjegao vremenski razmak između završetka tog dopusta i početka ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

IZVANŠKOLSKA SKRB

12. Osim ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja države članice trebale bi osigurati sveobuhvatan pristup skrbi za djecu, uzimajući u obzir potrebe za skrbi za djecu različite dobi, uključujući osnovnoškolsku dob, omogućavanjem cjenovno pristupačne i visokokvalitetne izvanškolske skrbi za svu djecu u osnovnoj školi (nakon nastave i tijekom praznika), uključujući osobe s invaliditetom ili posebnim obrazovnim potrebama i uzimajući u obzir nacionalnu organizaciju nastave i praznika. To bi trebalo uključivati podršku pri pisanju domaće zadaće, posebno za djecu u nepovoljnom ili ranjivom položaju.

POZNAVANJE PRAVA

13. Države članice trebale bi osigurati da su roditelji upoznati sa svojim pravima, prema potrebi uključujući pravo na mjesto u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, imajući na umu da različite tradicije i podrijetla mogu utjecati na znanje, percepciju i povjerenje u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.
14. Države članice potiče se da proaktivno obavješćuju roditelje o mogućnostima, prednostima, troškovima i, ako postoji, financijskoj potpori za korištenje uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Trebalo bi se razmotriti sljedeće:
 - (a) potrebe roditelja za informacijama o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, uzimajući u obzir raznolikost njihovih vještina, sposobnosti, socioekonomsko podrijetlo i eventualni invaliditet;
 - (b) osiguravanje dostupnosti informacija na internetu i izvan njega, uzimajući u obzir različite jezične potrebe i dostupnost digitalnih alata.
15. Države članice trebale bi uspostaviti učinkovite, nepristrane i dostupne postupke podnošenja pritužbi za prijavu problema ili incidenata nadležnim tijelima.

RADNI UVJETI I VJEŠTINE OSOBLJA

16. Države članice trebale bi osigurati pravedne radne uvjete osoblju u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, posebno promicanjem socijalnog dijaloga i kolektivnog pregovaranja te podupiranjem razvoja atraktivnih plaća u sektoru, uz poštovanje autonomije socijalnih partnera.
17. Države članice trebale bi riješiti pitanje potrebe za vještinama i nedostatka radnika u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, osobito:
 - (a) poboljšanjem inicijalnog i trajnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi sadašnji i budući radnici u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja dobili potrebne vještine i kompetencije;
 - (b) pružanjem mogućnosti za razvoj karijere u sektoru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, među ostalim usavršavanjem, prekvalifikacijom te uslugama informiranja i usmjeravanja;
 - (c) nuđenjem atraktivnog profesionalnog statusa i mogućnosti napredovanja za radnike u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja;
 - (d) provedbom mjera za suzbijanje rodni stereotipa i rodne segregacije te povećanjem privlačnosti tog zanimanja i za muškarce i za žene.

RODNO UVJETOVANE RAZLIKE U SKRBI

18. Države članice trebale bi poticati ravnopravnu podjelu skrbi za djecu između roditelja:
 - (a) borbom protiv rodni stereotipa i poticanjem ravnopravne uključenosti obaju roditelja u obveze skrbi, među ostalim u okviru komunikacijskih kampanja;
 - (b) promicanjem i podržavanjem radnog vremena prilagođenog obiteljima i korištenja obiteljskih dopusta za oba roditelja, posebno muškarce, tijekom radnog vijeka.

UPRAVLJANJE I PRIKUPLJANJE PODATAKA

19. Države članice trebale bi osigurati razborito i učinkovito upravljanje politikama u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, osobito:

- (a) osiguravanjem bliske suradnje između različitih institucija za oblikovanje politika i pružatelja usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te podupiranjem suradnje s drugim institucijama i službama za oblikovanje politika zaduženima za rani i predškolski odgoj i obrazovanje; i
- (b) mobiliziranjem i troškovno učinkovitim korištenjem odgovarajućeg i održivog financiranja za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, među ostalim korištenjem sredstava i instrumenata Unije, te provedbom politika kojima se potiče održivo financiranje usluga skrbi o djeci koje su u skladu s općom održivošću javnih financija.

20. Države članice trebale bi razviti ili poboljšati prikupljanje podataka o:

- (a) sudjelovanju djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, na godišnjoj osnovi i s pomoću anketa s odgovarajućom veličinom uzorka, među ostalim u odnosu na djecu u ranjivom ili nepovoljnom položaju;
- (b) razlikama u vremenu provedenom u plaćenom i neplaćenom radu između žena i muškaraca s obvezama skrbi, po mogućnosti ispitivanjem utrošenog vremena na temelju standarda postavljenih u usklađenim europskim ispitivanjima utrošenog vremena;
- (c) korištenju obiteljskih dopusta prema spolu iz administrativnih podataka na način usklađen na razini EU-a, pri čemu bi trebalo poticati primjenu okvira pokazatelja ravnoteže između poslovnog i privatnog života koji je razvila zajednička podskupina Odbora za zapošljavanje (EMCO) i Odbora za socijalnu zaštitu (SPC);
- (d) radnim uvjetima osoblja u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja tako da se posebno obuhvate aspekti navedeni u preporukama br. 16 i 17;
- (e) nedostatku usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, dostupnosti, cjenovnoj pristupačnosti i kvaliteti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u redovitim intervalima, najmanje svakih šest godina; te o teritorijalnoj raspodjeli ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, posebno kako bi se procijenile teritorijalne nejednakosti, među ostalim u udaljenim i ruralnim područjima.

21. Države članice trebale bi više raditi na tome da podaci budu dovoljno detaljni kako bi bili usporedivi na razini EU-a.

PROVEDBA, PRAĆENJE I EVALUACIJA

22. Države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o mjerama za provedbu ove Preporuke do [godina dana nakon donošenja].

23. Države članice trebale bi surađivati s Komisijom u pogledu njezine namjere da:

- (a) poboljša redovno pružanje podataka tako da na internetskim stranicama Eurostata i na Portalu za praćenje strategije za rodnu ravnopravnost stavi na raspolaganje:
 - (1) daljnju raščlambu prema dobi djece koja sudjeluju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, vremenskom intenzitetu sudjelovanja i stopi sudjelovanja za djecu izloženu riziku od siromaštva ili društvene isključenosti;
 - (2) intervale pouzdanosti za glavni pokazatelj istraživanja EU-SILC „djeca u formalnoj skrbi za djecu ili obrazovanju” i druge

relevantne pokazatelje uz stope sudjelovanja kako bi se osigurala usporedivost po godinama i zemljama;

- (3) opsežnija objašnjenja o prikupljenim podacima, posebno za programe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja obuhvaćene definicijom pokazatelja;
- (b) mobilizira sredstva Unije za potporu nacionalnim reformama i ulaganjima u rani i predškolski odgoj i obrazovanje;
- (c) prati provedbu ove Preporuke u kontekstu godišnjeg izvješća o rodnoj ravnopravnosti u Uniji i europskog semestra, uključujući prema potrebi izdavanje preporuka za pojedine države članice, te izvijesti Vijeće u roku od pet godina o postignutom napretku s obzirom na ovu Preporuku;
- (d) olakša osmišljavanje dodatnih pokazatelja u Odboru za socijalnu zaštitu i Odboru za zapošljavanje, razmjenu primjera dobre prakse i uzajamno učenje među državama članicama, kao i aktivnosti izgradnje tehničkih kapaciteta, te da nastavi podupirati države članice u njihovim nastojanjima da izrade i provedu reforme u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, posebice primjenom strateškog okvira europskog prostora obrazovanja i instrumenta za tehničku potporu;
- (e) potakne agencije Unije kao što su Europski institut za ravnopravnost spolova i Eurofound da redovito prikupljaju podatke, osmišljavaju pokazatelje i provode analize o rodno uvjetovanoj razlici u skrbi, rodno uvjetovanoj razlici u plaćama i vremenu provedenom u plaćenom i neplaćenom radu, individualnim i društvenim aktivnostima žena i muškaraca s obvezama skrbi i o radnim uvjetima tijekom radnog vijeka.

Sastavljeno u Bruxellesu

*Za Vijeće
Predsjednik*